

22.1.2021

Opetus- ja kulttuuriministeriö

kirjaamo@minedu.fi

Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi

Diaarionumero VN/1972/2020

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Pidämme selontekoa kokonaisuudessaan hyvänä, ajankohtaisena ja tarpeellisena. Perusta Suomen korkealaatuiselle osaamiselle ja tieteelle luodaan kuvatulla tavalla koko koulutusjärjestelmän toimivuudella. Luvussa 4 esitetty tilannekuva korostaa uusien toimenpiteiden välttämättömyyttä.

Kommentit lukuun 2. Visio/tavoitetila – koulutus ja tutkimus kohti 2040-lukua

Visiossa kuvatut asiat ovat tavoiteltavia. Osittain ne toteutuvat jo nyt korkeakoulutuksen ja tutkimuksen osalta, mutta on tärkeää, että näin on enenevässä määrin myös jatkossa. (Suomalainen tutkimus on korkealla kansainvälisellä tasolla, tutkimus kytkeytyy saumattomasti koulutukseen.... Koulutus- ja tutkimusorganisaatiot luovat uusia toimintatapoja ja uudistavat osaamista ja elinkeinorakennetta valtakunnallisesti ja alueellisesti tiiviissä yhteistyössä työelämän kanssa... Digitaalinen koulutustarjonta sekä digitaaliset oppimisolustat ja -ratkaisut mahdollistavat ajasta ja paikasta riippumattoman opiskelun.)

Kommentit lukuun 3.1 Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

Ei kommentteja.

Kommentit lukuun 3.2 Toinen aste

Valmiudet korkeakouluopintoihin (matemaattiset ja kielelliset valmiudet sekä halu oppia) tulisi luoda jo toisen asteen opiskelun aikana. Myös aliedustettujen ryhmien osalta avaimet muutokseen ovat viimeistään toisen asteen opiskelussa: korkeakoulujen mahdollisuudet esimerkiksi tyttöjen saamisessa tekniikan opiskelijoiksi ovat olemattomat, jos kiinnostus tekniikan opiskeluun puuttuu eikä sitä edes harkita vaihtoehtona. Maahanmuuttajien valmentava koulutus olisi mielestämme luontevampaa hoitaa pääsääntöisesti toisen asteen oppilaitoksissa, missä on runsaasti tähän liittyvää osaamista.

Kommentit lukuun 3.3 Korkeakoulut

Olemme pääosin selonteossa kuvattujen tavoitteiden ja toimenpiteiden kannalla.

22.1.2021

Tavoitteeksi on asetettu, että vuonna 2030 vähintään puolet nuorista aikuisista suorittaa korkeakoulututkinnon. Tämä tarkoittaa niin suurta lisäystä opiskelijamääriin, ettei laadukkaan opetuksen ja tukipalvelujen tuottaminen ole mahdollista ilman rahoituksen lisäämistä ammattikorkeakouluille, mihin selonteon toimenpiteissä onkin varauduttu.

Ammatillisen toisen asteen tutkinnon suorittaneille ensisijainen vaihtoehto (esimerkiksi työurien pidentämisen näkökulmasta) tulisi edelleenkin olla työelämään siirtyminen. Pidämme tärkeänä, että viimeistään toisen asteen koulutus antaa riittävät matemaattiset ja kielelliset valmiudet sekä kiinnostuksen oppimiseen. LAB ammattikorkeakoulu kehittää edelleen valintamenettelyjään ja työelämässä hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista osana tutkintoja. Ammatillisen toisen asteen tutkinnolla hakeutuvien määrä ammattikorkeakouluumme on ollut kasvussa ja heitä on nykyisin puolet opiskelijoistamme, ja useilla heillä on jo työelämäkokemusta. Työelämässä toimivien opiskelijoiden määrä on kasvussa ja heille tarjottavien opintojen merkitys korostuu tulevaisuudessa sekä tutkintoon johtavassa koulutuksessa että muussa osaamistarjonnassamme.

Olemme sitoutuneet Talent Boost -ohjelmaan ja valmiit siihen, että vähintään 15 % tutkinto-opiskelijoistamme on ulkomaalaisia.

Tasa-arvo toteutuu nykyistä paremmin korkeakoulutuksessa -kohtaan kommenttimme:

Laadimme osaltamme saavuteltavuussuunnitelman esitetyssä aikataulussa ja arvioimme sen yhteydessä, mitä uusia toimenpiteitä saavutettavuuden lisääminen meidän osaltamme tarkoittaa. Korostamme, että merkittävimmät toimenpiteet aliedustettujen ryhmien lisäämiseksi korkeakouluopiskelijoissa on tehtävä jo opintojen aikaisemmissa vaiheissa.

Korkeakoulutuksen vaikuttavuus ja laatu paranevat uusilla toimintamalleilla – kohtaan kommenttimme:

Korostamme, että suomalainen duaalimalli, jossa korkeakoululaitos koostuu ammattikorkeakouluista ja yliopistoista on osoittautunut toimivaksi. Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen profiilit ovat erilaiset ja tuottavat korkeakoulutettuja osaajia, joiden erilaiset osaamiset vastaavat työelämän tarpeisiin. Ammattikorkeakoulujen muuttaminen nimenvaihdoksin tai muilla tavoin yliopistoiksi ei tuottaisi lisäarvoa työelämälle eikä opiskelijoille.

Korkeakoulutuksen saatavuuden ja saavutettavuuden näkökulmasta nostamme esille ammattikorkeakoulujen perustavanlaatuisen roolin oman alueensa kehittämisessä ja kansainvälistämisessä. Suomen kilpailukyky rakentuu alueellisen elinvoiman päälle, jossa ammattikorkeakouluilla on tärkeä rooli erityisesti PK-sektorin työvoiman saatavuuden turvaamisessa ja innovaatiotoiminnan tukemisessa.

Kannatamme yhteisiä panostuksia digitaalisuuteen aineistojen ja opintojen saatavuuden lisäämiseksi. Tämä mahdollistaa osaltaan myös ammattikorkeakoulujen profiloitumista korkeatasoisen osaamisen tuottajina.

Selonteossa on kirjoitettu seuraavasti: ”Hallitus valmistautuu uudistamaan korkeakoululainsäädäntöä ja rakenteita tulevaisuudessa siten, että nykyistä moninaisemmat, alueellisista ja oppijan tarpeista lähtevät toimintatavat sekä uuden tiedon siirtymisen työelämän ja elinkeinoelämän käyttöön tutkimuksessa ja TKI-työssä mahdollistuvat. Samassa yhteydessä tarkastellaan korkeakoulujen koulutusvastuiden säätelyä sekä parannetaan korkeakoulujen tutkintorakenteen toimivuutta, puretaan päällekkäisyyksiä ja tarpeettoman pitkiä koulutuspolkuja.”

22.1.2021

Edellä oleva herättää runsaasti kysymyksiä, asiaa olisi ehkä syytä jo selonteossa avata enemmän. Korkeakoulujen nykyiset rakenteet mahdollistavat nähdäksemme nykyiselläänkin moninaisia toimintatapoja ja alueellisten tarpeiden huomioimista. Koulutusvastuiden säätelyä on luonnollisesti hyvä arvioida ajoittain. Korkeakoulujen tutkintorakenteen toimivuus herättää kysymyksiä: miltä osin mahdolliset ongelmat liittyvät tutkintorakenteisiin ja miltä osin ovat korkeakoulujen omilla toimenpiteillä ja sisäisten toimintamallien muutoksilla nykyiselläänkin ratkaistavissa? Uudistuneet rakenteet ilman korkeakoulujen omia toimenpiteitä voivat tuoda uusia ongelmia. Olemme LUT-konsernissa pystyneet ratkaisemaan hyvässä yhteistyössä kehittämään ratkaisuja moniin ehkä kansallisesti ongelmallisiksi koettuihin kysymyksiin ja saamaan sellaista synergiaa, joka on tuottanut lisäarvoa opiskelijoille ja yrityksille.

Kommentit lukuun 3.4 Tiede ja tutkittu tieto

Tutkimus ja tutkittu tieto vaikuttavat yhteiskunnassa

Tutkimuksen laadun ja vaikuttavuuden kasvattamiseksi tarvitaan selonteossa kuvattuja panostuksia tutkimukseen ja tutkimusinfrastruktuureihin. Tutkimuksen ytimessä ovat kansainväliset tutkijat ja tutkimusryhmät, jotka toimivat Suomessa tai ulkomailla. Suomalaisen tutkimuksen vaikuttavuus ja kansainvälinen kilpailukyky rakentuu sekä infrastruktuureista että ihmisistä.

Ammattikorkeakoulujen rooli alueellisessa innovaatiotoiminnassa ja erityisesti alueiden PK-yritysten TKI-kumppanina on keskeinen. Ammattikorkeakoulujen TKI-toiminnan rahoitusta tulisi nostaa, jotta tälle toiminnalle olisi nykyistä paremmat edellytykset jatkossa.

Tässä yhteydessä haluamme myös korostaa suomalaisen duaalimallin tärkeyttä kansainvälisen tutkimusrahoituksen kannalta. Dualistista työnjakoa ja roolituksia on syytä edelleen vahvistaa ja roolituksia selkeyttää. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteistyö TKI-toiminnassa palvelee mielestämme parhaiten suomalaista työelämää ja yrityksiä.

TKI-intensiteetin ja tutkimuksellisen kunnianhimon nosto on käynnistynyt

Olemme osallistuneet kansalliseen TKI-tiekarttatyöhön ja osaltamme sitoutuneet sen toteuttamiseen. On erinomaista, että selonteossa on huomioitu myös tämän vaatimat panostukset korkeakoulusektorille.

Kommentit lukuun 3.5 Vapaa sivistystyö

Ei kommentteja.

Kommentit lukuun 3.6 Jatkuva oppiminen – työuran aikainen oppiminen

Jatkuvan oppimisen teemaa on käsitelty varsin lyhyesti, etenkin kun peilaa sitä luvussa 4 esitettyyn tilannekuvaan ja muutostekijöihin. Jatkuva oppiminen monipuolisissa sisällöissä ja toteutustavoin, myös tutkintoon johtavana koulutuksena, on aivan kriittistä työelämän nopeasti uudistuvien tarpeiden ja osaamisen kehittymisen näkökulmasta. Jatkuva oppiminen ja tutkintoon johtava koulutus on

22.1.2021

nähtävä ja toteutettava joustavana osaamista kasvattavana kokonaisuutena, ei erillisinä toimenpiteinä.

Lienee tarkoituksena, tältä osin jatkuvan oppimisen parlamentaarisen uudistuksen linjaukset ovat osa koulutuspoliittista selontekoa? Jos näin on, se kannattaisi ehkä tuoda esille vielä selkeämmin.

Kommentit lukuun 3.7 Opetus-, ohjaus- ja muu henkilöstö

Luvussa keskitytään pitkälti perusopetus- ja varhaiskasvatuksen opetushenkilöstöön. Korkeakoulujen näkökulmasta osaavan korkeakoulutetun opetus- ja tutkimushenkilöstön riittävyys ja saatavuus on kriittinen toiminnallemme. Henkilöstön riittävyyden varmistamiseksi on turvattava korkeakouluille tehtävien hoitamiseksi tarvittava rahoitus.

Digipedagogiikkaa tarvitaan kaikilla kouluasteilla ja monipuolisen digipedagogisen koulutuksen tarjoaminen keskitetysti suurelle joukolle opettajia digipedagogisia keinoja käyttäen olisi mielestämme hyödyllistä.

Kommentit lukuun 3.8 Taide- ja kulttuurikasvatus ja -opetus ja taiteen perusopetus

Ei kommentteja.

Kommentit lukuun 3.9 Opintotuki

Ei kommentteja.

Kommentit lukuun 3.10 Ruotsinkielisen koulutuksen tilanne, tavoitteet ja toimenpiteet

Ei kommentteja

Kommentit lukuun 3.11 Maahanmuuttajataustaisten oppiminen ja oppimispolut

Maahanmuuttajataustaisten henkilöiden valmentava koulutus on mielestämme tehokkainta hoitaa pääsääntöisesti toisen asteen oppilaitoksissa, joissa on jo valmiiksi runsaasti tähän liittyvää osaamista.

LABissa ja LUTissa on yhteensä noin 1500 ulkomaalaista opiskelijaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Olemme rakentaneet omia toimintojamme siten, että pystymme palvelemaan myös muita kuin suomalaisia opiskelijoita ja opinnoista kiinnostuneita. Olemme sitoutuneet myös Talent Boost – ohjelman toteuttamiseen.

Kommentit lukuun 4. Koulutus- ja tutkimusjärjestelmän tilannekuva ja keskeiset muutostekijät. Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat

22.1.2021

Tilannekuva ja keskeiset muutostekijät on mielestämme kuvattu jokseenkin kattavasti ja kriittisesti tarkastellen. Osa muutoksista on huolestuttavia koko suomalaisen yhteiskunnan näkökulmasta. Työelämä, koulutusmarkkinat ja oppiminen tulee uskoaksemme kokemaan murroksen, missä pärjääminen vaatii koulutus- ja tutkimusyhteisöissä toimivilta ihmisiltä uusia, tulevaisuuteen tähtääviä ratkaisuja ja joustavaa reagointia sekä mahdollisuuksien hyödyntämistä. Olemme osaltamme tunnistaneeet näitä muutoksia ja varautuneet niihin omassa toiminnassamme.

Ystävällisin terveisin,

Lab-ammattikorkeakoulu

Turo Kilpeläinen

rehtori